

Üvegablak - Szent Márton és a koldus jelenetével és Hunyadi-címerrel

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	16125
Készítés ideje:	1480 - 1490 (feltehetően)
Készítés helye:	Közép - Európa; Magyarország (feltehetően)
Anyag:	ólomkeret; üveg
Technika:	festett
Méret:	magasság: 64 cm szélesség: 35 cm

Álló formátumú, csaknem ép állapotú, teljes ablakbetét lóháton ülő, a könnyűlovasok öltözékét viselő, köpenyét levágó és koldusnak nyújtó Szent Márton képével. A jelenet háttérét fekete alapon kék indamustra tölti ki, terét fent leveles ágakból alkotott, plasztikus hatású, *grisaille*-festésű baldachin-motívum zárja. A festett üvegrészek több helyen törtek, a lovas-alak süvegén kisebb hiány van. A kép jobb alsó sarkában döntött címerpajzs helyezkedik el. A címerben arany indadíszes alapon csőrében gyűrűt tartó fekete holló: minden bizonnyal a Hunyadiak családi jelvénye.

Az üvegfestményen az arcok esetében a rajzi modort árnyalatlanság és karikatúraszerűen erős kiemelések jellemzik, noha a képet lezáró lombdísznél a festő a finomabb árnyékolásban való jártasságát is elárulja. E megoldások festészeti stíluspárhuzamai az 1460-as éveket követő egy-két évtizedben mutathatók ki. Figyelemre méltó vonása e képeknek az emberi alak megformálásánál alkalmazott egyszerű grafikus eszköztár, az üvegfestészet sajátosságaihoz is jól illő határozott vonalrajz és a nagy homogén színfelület-képzés. Ezek a sajátosságok nem voltak idegenek az említett időszak közép-európai, azon belül mindenekelőtt felső-magyarországi táblakép-festészetétől. A kép terét felülről lezáró, faágakból képzett baldachin azonban ezt az időszakot némileg szűkíti: a forma a késő gótikus ablakfestészetben csak az 1470-es években tűnik fel.

A műkereskedelem közvetítésével New Yorkból Münchenen át Budapestre került festett ablak eredeti rendeltetési helye és készültének körülményei mindazonáltal ismeretlenek. Ezekre vonatkozóan egyedül a hangsúlyos elemként megjelenő címerből lehet következtetéseket levonni. A címerálat kétségkívül azonos az V. László király által 1453-ban adományozott Hunyadi-címer egyik komponensével, azzal a különbséggel, hogy a címeres levélen – s ezt követően rendszerint – a fekete holló kék alapon jelenik meg, az üvegfestményen azonban az alapsík aranyszínű. Ez a körülmény azonban nem zárja ki a Hunyadiakkal való összefüggést, mivel Mátyás korában a családi címert olykor arany alapon jelenítették meg, így például a trónkárpit címerében (ld [itt](#)), illetve gyakran a corvinákban is. Az említett időszakban kizárólag Mátyás magyar király, illetve az időszak végén fia, Corvin János használta ezt a címert. Csaknem bizonyosnak mondható, hogy a templom, amely számára az ablak készült, a magyar király által uralt területen állt, a személyes címer reprezentatív alkalmazása a Mátyás politikájával általában szemben álló, vagy vele egyenesen hadiállapotban lévő, környező országokban ugyanis gyakorlatilag elképzelhetetlen. A számításba vehető régiók a magyar királyság területén kívül így az elfoglalt Alsó-Ausztria, Stájerország, Karintia, Morvaország, Szilézia és Lausitz is lehetnek. Magyarország mellett e tartományok bármelyikében készülhetett a Mátyás családi címerével megjelölt ablak valamikor 1490 előtt.

Az üvegfestményre Térey Gábor, Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának vezetője figyelt fel 1924-ben egy New York-i magángyűjteményben, aki amerikai útjáról hazatérve értesítette erről az Iparművészeti Múzeum igazgatóját, Végh Gyulát. Az intézmény a következő évben Aaron Siegfried Drey müncheni műkereskedőn keresztül vásárolta meg az üvegablakot.

Irodalom

- Zsámbéky Monika: *Szent Márton kultuszának közép-európai emlékei*. Szombathelyi Képtár, Szombathely, 2008. - Nr. III.88.
- Szerk.: Farbak Péter: *Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban 1458–1490*. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 2008. - Nr. 10.7. (Takács Imre)
- Végh Gyula: Üvegfestmény Mátyás király címerével. *Magyar Művészet*, 1. (1925). 1925. - 449-453.

